

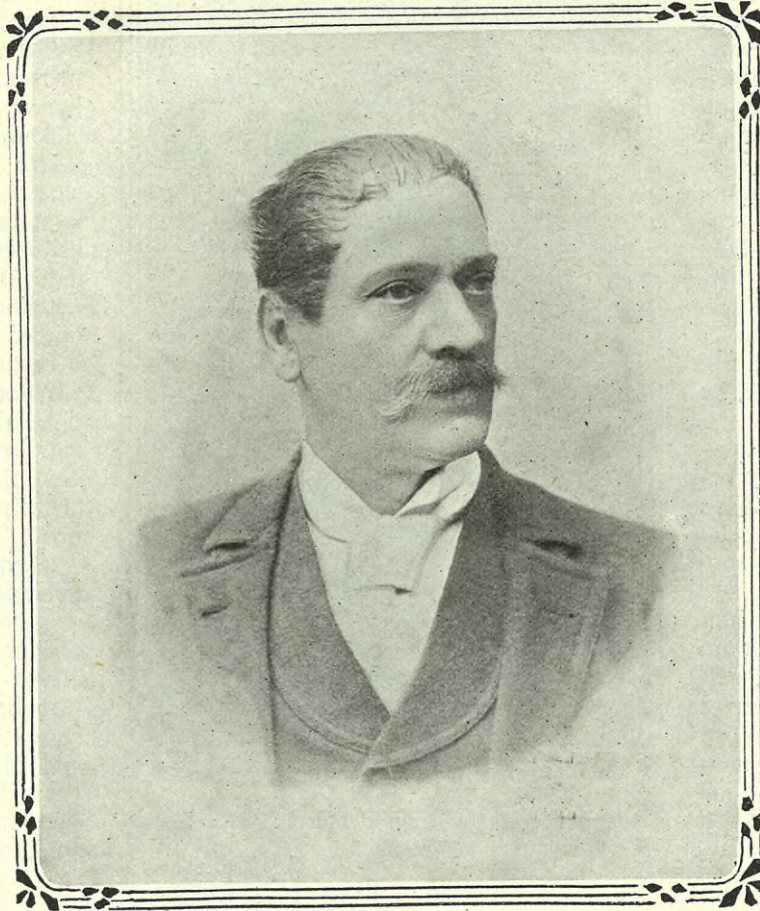
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

På Gustaf Fredriksons 80-årsdag.

EN AF VÅRA ALLRA POPULÄRaste stockholmare, Gustaf Fredrikson, fyller den 31 juli 80 år. Någon titel behöfves ej framför namnet. För Sveriges teatervänner är mannen i fråga ändå den han är: vår svenska scens främste resonör, den utmärkte karaktärsskådespelaren med ett skarpt begränsadt konstnärligt område, men en fulländad mästare i sin genre. Hufvudstaden torde näppeligen få se hans raka, välkända gestalt på sina promenader, då

JUBILARENS SENASTE PORTRATT. Aron Jonason foto.

han ingår i sitt nya decennium. Han firar dagen på sin kära västkust, där han nu hämtar krafter till en kommande arbetsvinter och dit hälsningar och lyckönskningar från när och fjärran då skola inströmma med ett uppriktigt tack för allt hvad han under en lång konstnärsbana gifvit af fin och skarp människoskildring. Det är till denna välförtjänta hyllning Idun i sin mån velat bidra med nedanstående kåseri om konstnären och människan Gustaf Fredrikson.

LAG ÄR INGET LEXIKON. Här rabblar jag inte upp vår nu åttioårige resonörs roller i kronologisk ordning, ger er inte hans lifs data. Hänvisar i detta fall till Frans Hedbergs och Georg Nordensvans noggrannare skildringar. Eller Nordisk familjebok. Jag meddelar några intryck af vår sceniske Nestor, hvilken jag känt i tjugu år som direktör, skådespelare och vän. Jag tillägger: som anekdotberättare. Ingen roar sitt sällskap med så muntra historier som han. Den säregna betoning, han på scenen ger en kvick fras, kommer också anekdotens poäng till godo. Han tycker om denna småkonst. Nyss sade han:

— Ingen kan berätta några roliga historier numera.

Han glömde sig själf.

Sådan som på scenen är han i hvardagslifvet. Talar, för sig på samma sätt. Samma distinkta, behärskade tonfall, samma eleganta plastik. Han spelar alltid. Eller han lever alltid. Människan och aktören gå så upp i hvarandra, att man inte kan skilja dem åt. Han är ingen förvandlingskonstnär, ingen stor skådespelare i den meningen, att han kryper in i olika människors skinn och

griper oss med stark karaktäristik, olikfärgad lidelse. Ingen patosartist. Hans genre är liten, men han är mästare i sin genre. Han kan den konst, som är den moderna aktörens a och o — talets. Han har utbildat denna virtuositet i dess yttersta finesser. Han har till och med fått äran att beskyllas för "manér". Men s. k. manér är höjden af subjektivitet, en talangs ytterligaste utveckling, den subtilaste själsutdanning, det ändliga resultatet af den strängaste själfdisciplin. Ett dyrköpt slutresultat, styrka, ej svaghet. En originalitet, som gärna tas efter. Men efterhärmarne bli vanligen klumpiga och skola akta sig, ty de kunna aldrig uppnå mönstret. De bli bara dåliga kopior, som förlöjliga förebildens egenskaper, ej kunna ge människor, som inte sett denna, den rätta uppfattningen därom. Alla imitationer af framstående konstnärer äro vidriga. Jag påpekar detta, därför att just nu i en Stockholmsrevy förekommer en karikatyr af Fredrikson. Tilltaget är osympatiskt, kan naturligtvis inte gillas af den så tvetydigt smickrade, bör agas, helst borttagas.

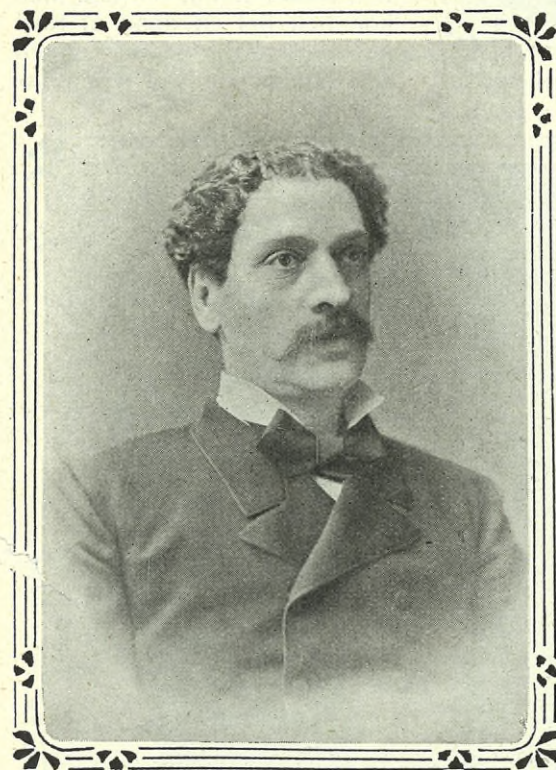
Fredriksons hela uppträdande är så karaktäristiskt, att han skiljer sig från alla våra andra scenartister. Han är naturlig och intim. Dock ger han den utsöktaste konst, och hans röst, inte stark, inte särskild vacker, är så tydlig och precis, att, om den ock hvissar, den hörs till teaterns alla vrår. Man påstod, att nya Dramaten hade så dålig akustik. När Fredrikson talte där, befanns den plötsligt mycket god. Han har räddat mängden dålig akustik. Han talar långsamt, präntar texten utan att trötta, får publiken att andlöst lyssna, därför att han inte skriker. När poängen närmar sig, faller han komiskt i tonen, tillåter sig att "flagga" en smula framför roligheten — en nästan omärklig paus, som gör effekt. Han har stämman i sitt våld, denna vanliga, men egendomliga stämma, som i höstas på Vetenskapsakade-

mien gaf Herman Bang anledning till ett improviserad utbrott af beundran. Bang höll sitt spirituella kåseri om skådespelarkonst, Fredrikson satt på första bänken. Bang gaf den lyssnande skådespelaren en eloge för hans sällsynta diktion. Auditoriet utbröt i en stark hyllningsapplåd. Fredrikson besitter en anspråklöshet, som klär honom. När han hörde applådsmatret, vände han sig till mig, som satt bakom, och sade småleende:

— Det var då första gången jag hört att en föreläsare generar en af de närvarande.

Men glad var han, det är säkert. Ty berömmet kom från kompetent håll.

Med lätthet leker han fram en lång tirad, t. ex. i "Falska juveler" harangen om persikorna. Den blir ett praktnummer. Eller i "En parisare" skildringen af våren i Boulognerskogen. Han afrundar den mest uttänjda replik, serverar den, så att den blir apolitisk. Han är en replikens gourmet. När man återser de paradpjäser, där han i Sverige kreerat hufvudrollerna, t. ex., utom de nämnda, "Ara", "Sällskap, där man har tråkigt", "Vi skiljas", när man hör andra skådespelare i hans uppgifter, minns man med saknad kreatorn. Man knappast gillar dessa

Civilporträtt af konstnären på 1870-talet.

I studentären. Efter en pennteckning af Amanda Hellander.

komedier, om man inte hör honom däri. När man kommer till vissa betydelsefulla repliker, erinrar man sig hans tonfall. Man säger sig själf: han är vår främste disör. Och med en suck minnes man hans gamla Dramat. De tu voro ett. Han har aldrig varit gift utom med Thalia. Två gånger satt han vid Dramatens styre, första perioden i spetsen för en association, andra bärande ansvaret på egna skuldror. När jag tänker på dessa fider, på honom och de bästa, som då stodo kring honom, känner jag den aktning, som ovillkorligen infinner sig, då man minnes ett helt konstnårsresultat, en miljö i samklang. Vi ha inte mycken scenisk tradition i Sverige, men från de dagarne ha vi dock någon, inte minst utgående från Gustaf Fredrikson, som aldrig svikit sig själf, aldrig gått utom sig själf, utan blifvit en helfigur, en typ i vår teaterhistoria.

Det var den franska komedien, han favoriserade. Hans lifsuppfattning, gestalt, replikkonst manade honom härtill. Esprit ägde han och han blef för oss den specielle stockholmske fransmannen, bland ett folk, som brukar kallas "nordens parisare".

För sin konsekvens i pjäsvalen fick han ibland uppbära klander. Man tyckte honom ensidig, pressen ropade på "stor konst", och till slut blef det chefsbyte vid Dramaten. I stället för de Prunelles tågade Cyrano de Bergerac in. Men det visade sig, att man längtade tillbaka till de Prunelles och hans galliska salong. Och så fallade Fredrikson åter teaterrodret.

"Ensidig!" Ånej, så farligt var det inte. Fredrikson gaf alltemellanåt temperamentalare pjäser än de franska. Och han uppmuntrade våra svenska författare, hvilket inte kan sägas om nya Dramaten, med orätt kallad Nationalteatern.

En gång träffade jag en gammal ämbetsman. Vi talade om Dramatens repertoar.

Han yttrade missnöjd:

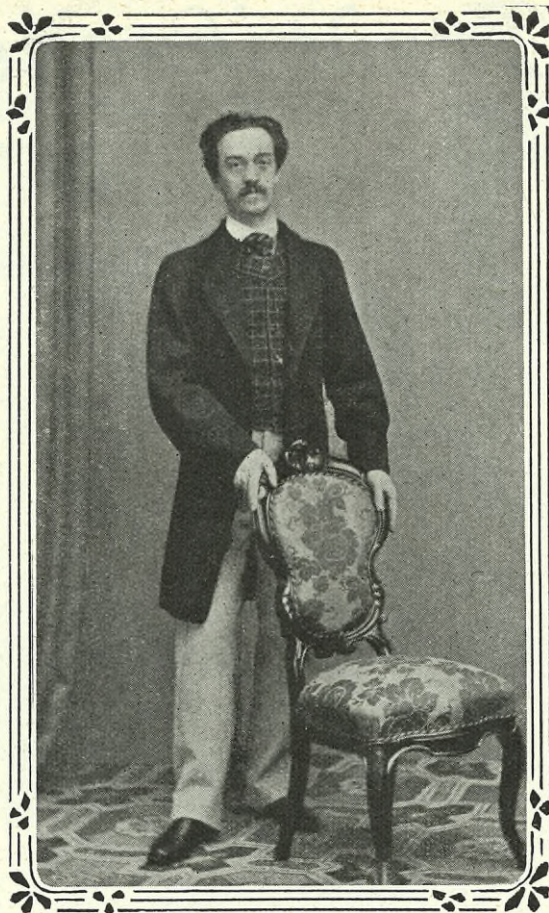
— Fredrikson har infört så mycket lättsinne på scenen.

Jag tog vår charmante resonör i försvar. Men då tugade byråkraten om:

— Ja, men så'na omoraliska pjäser!

— Frivola, rättade jag.

— Nej, hela repertoaren är för lätt och skadlig för oss svenskar.

Gustaf Fredrikson i sin debutroll: "Min tants planer".

Han gick med en axelryckning. Men nog satt han på parkett och njöt nästa gång Fredrikson uppträdde i "Vi skiljas". Han hade troligen inte fått nog af "lättsinnet". Han ville ha mer.

Han är ett typiskt exempel på svenskt hyckleri. Den glada konst, Fredrikson representerar, har lättat på det tunga nordbolynnet. En mission, ej att förakta.

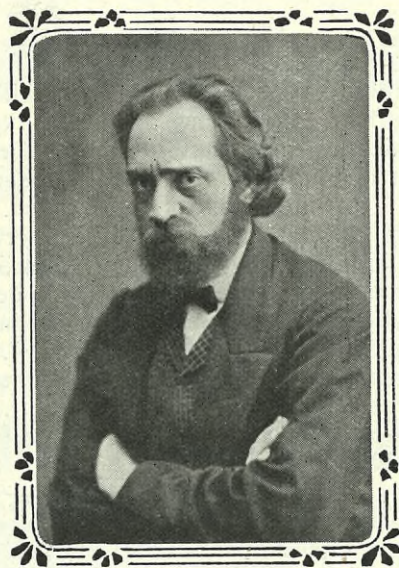
Andra röster tala nu i scenlitteraturen än under Fredriksons glanstid. Vid sidan af simpel, barock fars får publiken kraftigare kost än salongskomedi. Men då den oförbrännelige scenveteranen — som inte togs med till nya Dramaten som årsengagerad — emellanåt gästuppträder där, är detta en högtid för oss. Ännu har ingen af de våra öfverglänst honom — somliga mumla som sibyllor, när de tro sig tala vackert — och den intimitet, han presterar, och som kommer oss att glömma skiljande ramp, drar oss till honom, den sig alltid like. Så i "Disciplin", "Ett ungarshem", "Släktingar", "En minnesfest".

I landsorten har han under senare år ofta gästspelat. Publiken tröttnar inte på honom, inte han på publiken. Han längtar till sina åhörare. Först när han står framför dem, lever han. Konsten är honom ett lätt ok. Han är ännu lika spellysten. Om han också säges spela för sista gången, blir det ändå inte af. Som häromåret. Han uppträdde vid Hultmanska sällskapet, reste på afskedsturné landet rundt. Men på hösten spelte han återigen. Jag förebrådde honom i väl valda ordalag denna nästan pojaktiga liflighet. Då gjorde han sin oeffterhärmliga specialgest och skraftade:

— Inte mente jag, att det skulle vara någon afskedsturné. Det var Hultman, som annonserade så. Det kan jag inte hjälpa.

"Det är åldern, som tar oss, Gabriel," säger Söderbergs Gertrud. Men det märks inte på Fredrikson. Han är vid full vigör. Och jag tviflar inte på Mentjnikows sats, att vi kunna bli två hundra år, ty jag känner Frippe.

Seså, nu skref jag hans smeknamn. Jag tror inte, att han tycker riktigt om det. Men han fick det en gång af Karl XV — kanske sedan kungen sett honom en kväll i sin fa-

Stensgaard i "De ungas förbund".

Baronen i "Lifvets maskerad".

Benedict i "Mycket väsen för ingenting". Gustaf Fredrikson i "Hedersmän".

Ryttmästaren i "Dagtingan".

Grefve Trast i "Åra".

voritpjäs "Hertig Job". Nationen har upprepat det nådigt gifna binamnet. Och det slackars offret får behålla det.

Det är femtio år sedan han debuterade i enaktaren "Min tants planer", den 4 nov. 1862 på operan, då sammanslagen med Dramaten. Härom berättar han:

— Jag blef alldeles förbryllad, när jag kom in på scenen. Det var bländande ljus. Jag trodde, jag såg stjärnor af bara premiärnerositet. Jag glömde att det var föreningsdagen, då hela salongen brukade vara upplust. Selma Hedin, som stod vid rampen, märkte min förvirring och hviskade: "Var inte rädd! Kom hit till mig!" Se'n gick det bra.

Han debuterade vid trettio år, hade dessförinnan hunnit med kansliexamen och åtskilliga roller på Stockholms nations spex. På sitt studentporträtt ser han skaldisk ut. Mig veterligen har han dock inte utgivit någon diktsamling, men väl en volym öfversatta dramatiska utkast.

Mellan debutkvällen och nuet ligga många Fredriksonska skapelser, både i kostym och civila kläder. Bland de förra kan jag nämna hans figurer i "Mycket väsen för ingenting", "Allt för fosterlandet", "Ett glas vatten", "Richard II". I denna Shakespearepjäs spelte han en af konungens vänner, som skulle tas till fånga. Han tillsade statisterna, att de skulle gripa hårdt i honom.

— Annars rymmer jag!

De gjorde så. Och han hängdes vederbörligen.

Några dagar därefter gick han i Torget. Då gjorde en förbimarscherande trupp honor för honom. Förvånad gick han fram och frågade:

— Känner ni mig?

— Jadå, blef svaret, vi har spelat tillsammans.

Oftast ha vi sett Fredrikson i roller, i hvilka han inte förändrat sitt yttre. Hans mest traditionella mask är greve Trast i "Ära". Eljes äro vi vana att se honom på scenen sådan han ter sig på boulevarden. Det var inte stor skillnad på underprefekten i "Sällskap där man har tråkigt" och teaterdirektören, som stod utanför sin kära Dramat och höll mottagning i Torget efter repelitionens slut. Och den, som sett honom i "Mellan fyra ögon", kände väl igen den högresta gestalt, som middagslid promenerade till Allmänna tidningskontoret för att höra om teatrarne biljettförsäljning för dagen, i lofligt konkurrenintresse.

Jag trodde, att Fredrikson, den uddige satirikern, inte kunde återge någon varmare känsla. Men jag uppläckte det en kväll vid en sortie i "Notre jeunesse". Det slog mig att han både ägde ironikerns köld och lyrikerns glöd. Men denna glöd genomskiner blott emellanåt erfarenhetens aska. När han reciterar svensk poesi — Nicander, Talis Qualis, Fjalar, Topelius, Frans Hedberg, Fröding — ger han i en säker form en innerlighet, som i högsta grad filltalar — stockholmarne äro inte bortskämda med hans recitation. Men på Marstrand, inte minst ombord på "Drott" inför kung Oscar II, och senare på Lysekil, i societétssalongen har han ofta låtit höra sig som deklamator. Och har detta slädse varit ett af badgästernas vackraste sommarminnen.

Svenskarne äro så blygsamma. Utlännin-garna gästspela oftare hos oss än vi hos dem. Resonören Fredrikson har visserligen gladt både Norge och Finland, men först i höst, vid fyllda åttio år, skall han uppträda på det Kongelige i Köpenhamn.

Lycka till, gamle vän!

FREDRIK NYCANDER.

MADAME CRUPPI.

En Paris-bok om svenska författarinnor.

DAGARNA HAR I PARIS utkommit en volym af ganska enastående slag, som är af speciellt intresse för de svenska kvinnorna. Det är m:me Louise

Cruppis bebådade bok om svenska författarinnor, den första i en af hennes planerade serie med titeln: Femmes ecrivain d'aujourd'hui. Med denna bok har författarinnan gifvit sina landsmän en möjlighet att lära känna den svenska kvinnans insats i litteraturen och därmed också hennes ställning i samhället, hennes sätt att lefva, se och känna. De kunna få göra nära bekantskap med de stora svenska författarinnorna, icke blott deras verk men också deras lif och personlighet och få en god överblick öfver de öfriga, som ehuru mindre betydande, likväl fullständiga bilden af den svenska kvinnolitteraturen. Författarinnan söker inte blott de geniala verken, hon intresserar sig också för de utpräglade personligheterna och rygger inte ens tillbaka, när hon "söker en skriftställare och endast finner en kvinna". När så fransmännen redan i företalet få höra, att dessa författarinnor icke blott äro betydande människor, men äfven "des femmes charmanes", som noga bevara allt hvad naturen gifvit kvinnan af grace och skönhet, då böra de med odeladt nöje kunna ta del af den underhållande, med många kloka observationer isprängda, framställningen. Genom att kraftigt understryka grundolikheten mellan fransk och svensk lifsuppfattning, som ständigt på nytt tyckes ha frapperat författarinnan — oss här hemma är den sedan länge välbekant — borde hon lyckas att locka sina landsmän med sig på upptäcktsfärd i dessa geografiskt och sjäsligt lika aflägsna länder.

För oss är det glädjande att höra hennes fasta tro på att detta främmande element är just det som i dessa dagar "den franska själen dunkelt känner sig behöfva".

Men svenska läsare böra icke blott platoniskt glädja sig åt boken, för alla de utmärkta sakers skull, som den lär fransmännen. Den har också ganska mycket nytt att lära oss själfva. Alla fakta i densamma äro oss välbekanta men blicken på dem, synen på hela den företeelse, som är kvin-

nans intåg i litteraturen samtidigt med hennes inträde i det offentliga lifvet öfverhuvud, är oss ny.

Vi se ju mest det som skiljer och splittrar, för oss sönderfaller i detaljer hvad som för en utomstående ter sig som enhet.

Det kan måhända intressera dem, som beklaga sig öfver kvinnorörelsens pliktför-gätenhet och den moderna litteraturens omoral, att höra det m:me Cruppi har en diametralt motsatt uppfattning. Hon anser att det som ställer den svenska kvinnorörelsen på ett plan för sig är det asketiska draget hos densamma, att dess kraf är krafvet på nya plikter och ansvar, på den personliga värdighetens, icke den personliga frihetens erkännande. Och hon har funnit att intel motiv återkommer så ofta i den kvinnliga litteraturen som offermotivet och samvetets konflikter.

En varm sympati för Sverige och den svenska kvinnan strömmar genom boken och det torde icke anses olämpligt att i Idun, kvinnornas tidning, uttala ett tack till madame Cruppi därför och för hennes osparda möda.

Hemlösa barn och barnlösa hem.

DAG ÄR DET TRE SMÅ HEMlösa flickor, hvilka barnavårdsbyrån fått ta hand om, som hoppas på att få ett hem och "en pappa och mamma de också".

Ingrid.

Ingrid, född den 27 april 1910. Hennes historia är den gamla vanliga: ett barn, som lämnats i ett fosterhem, men som måste bort därifrån, därför att betalningen ej kan erläggas. Fostermodern är fattig och kan ej ha barnet för ingenting. Modern tyckes i detta fall ha sträfvat ärligt att göra sin plikt, men den har blifvit henne för tung att fylla ensam utan hjälp från barnets far. Alla våra försök att få honom att regelbundet betala in det bidrag han är dömd att betala ha visat sig resultatlösa.

Stella är född den 27 aug. 1907. Hennes porträtt har en gång förut varit synligt i Idun med samma vädjan då som nu, att någon skulle skänka henne ett hem. Detta blef då ej af. Äfven den som möjligen kunde minnas hur den Stella, som då fotograferades, såg ut, skulle ha svårt att i henne känna igen det barn, hvars bild synes häröfvan. Under det år som gått

Stella.

Astrid.

sen dess har Stella utvecklats mycket, både andligen och kroppsligen, och vistelsen på Tomta Barnhem, där hon varit hela den tiden, har för henne varit en glad och lycklig tid. Fastän hon nog skulle komma att sakna alla sina små lekkamrater där, säger hon dock ofta själf "att hon skulle bra gärna vilja ha en pappa och mamma, hon också".

Astrid är född den 29 juli 1911. Hon har en

mor, som aldrig själf fått ha hand om sitt barn, och som därför aldrig lärt att känna några verkliga moderskänslor för den lilla flickan.

Hon lämnade bort henne till en fostermor, som skötte henne mycket illa och som i tydligt medvetande om sina brister ej anmält för fosterbarnsinspektionen att hon hade barnet i sin vård. När vi fingo reda på saken, höll barnet på att gå under af vanvård, och byråns besökare tog henne med sig därifrån genast, insvept i en gammal mattbit, det enda som fanns till hands. Hon fördes till småbarnshemmet och har under vistelsen där tagit sig för hvarje dag tills hon nu är alldeles frisk.

Alla de, som önska gifva något af dessa barn ett hem, torde vända sig till **Barnvårdsbyrån**, Kornhamnstorg 51, allm. tel. 29 54, rikstel. 21 98. Mottagningstid (utom lördagar) kl. 10—12. Obs! 15 juni—15 sept. endast måndagar och torsdagar.

Eremitaget.

En berättelse om två människor.
Af ERNST BLOM.

(Forts.)

NNE I HAGEN SÅG HAN EN flicka hämta vatten ur en källa.

Solen sken in mellan det späda ljusgröna löfverket och belyste hennes rosiga kinder, och bara hals och Magnus kände sig fångad vid åsynen af henne. Han kände henne mer än godt, hon hette Elin och var dotter till torparen härinlill.

Han gaf sig i samspråk med henne och hennes skratt klingade gladt vid källbäckens sorl mellan björkarna.

Han blef upplifvad af skrattet och berusad af det friska kvinnoköttet och han högg fast i flickan och höll henne i sina armar.

Hon sade intet, icke heller han, men deras hjärtan bultade och så kysste han henne, hon slet sig lös och sprang bort.

Han följde henne med ögonen. Han ville springa efter — hon måste bli hans, hans egen — men så stannade han och han skämdes för sig själf.

Så vände han sig om, hvisslade på hundarna och gick med långsamma steg tillbaka till gården.

Månaderna förgingo. Magnus blef allt mer inbunden och fåordig och ej många ord yltrades i hemmet.

Marie Anne hade funnit ett kapitel i evangelierna och detta ville hon, att Magnus skulla höra och lära sig förstå — hon hade fått klart för sig, att han behöfde det.

Hon utlade sitt kapitel och Magnus svarade ja till alltsamman, men med frånvarande ansiktsuttryck, och då hon läste upp sitt kapitel, föll han i sömn.

Då blef hon ledsen, men så knäppte hon samman sina händer och bad Gud väcka längtan efter ordet i hans hjärta och göra honom delaktig i nåden i Kristo.

Så suckade hon, lade samman sin bok och gick ut i köket för att se, hvad tjänstefolket gjorde.

Det var julafton.

Barnet och gårdsfolket hade fått sina julklappar och på bordet i salen brann ett hemmastöpt trearmsljus.

Magnus stod vid fönstret och såg ut öfver gårdsplanen ut mot allén. Allt var mörkt och svart, men genom fönstren på drängstugor och stafarhus strömmade ljusfloder ut på den hvita snön. Han hörde glada röster och skratt därifrån, men inne i hans hus var allt tyst och ensligt och barnet var lagdt och sof.

Han frågade sig själf, hvarför just hans

hus måste vara det dystraste och mörkaste i ljusfestens natt.

Han kände sig beklämd och förtviflad.

Med grenljuset fände han granen och beordrade in ljus, stakar och kandelabrar och snart strålade hela huset i festlig belysning.

Marie Anne frågade honom, hvad hans mening var och han svarade, att han längtade efter ljus och glädje.

Han tog henne i famn och svängde om några hvarf på golvet, men hon slet sig förskräckt ifrån honom och sade, att hon inte dansade numera och att de måste spara ljusen, tills det kom främmande.

— Vi skola också ha främmande, sade han. Vi skola bjuda hit till vårt bord en numera sällsynt gäst, nämligen kärleken.

Marie Anne, min kära, rara, älskade flicka, låt oss vara glada igen — som förr. låt oss festa och dricka och glädja oss öfver lifvet, medan vi ännu ha det i behåll.

Upp med dörrar till kök och statstuga — jag vill ha en ringdans, som förr — en dans, som inte slutar, förrän vi alla ligga yra på golvet.

In med vin och glas och låt oss fröjdas.

Marie Anne! Sätt röda band i ditt hår och göm dig inne i kabinettet och låt mig enlevera dig ännu en gång!

— Magnus! Magnus! Inte i kväll, Magnus — inte i kväll. Det är en helig natt detta och vi skola fira den med ånger och botfärdighet för att kunna mottaga änglarnas budskap.

En annan kväll Magnus! Inte nu.

— Jo, just nu!

Julen är glädjens fest och ljusets fest.

Upp med dörrarna! Väck flickan och kläd på henne så hon får vara med.

Hitåt, godt folk! —

Han sprang ut på gården barhufvad och samlade samman allt gårdens folk. De sågo förvånade på hvarandra och på sin husbonde.

— Ringdans, ropade han. Kom hit alla, gummor och barn — tag mig i hand, vi skola dansa och vara glada.

Spela en polska, Marie Anne, och sjung, godt folk. — Det är bara en gång jul på året.

Dansen gick trögt och utan fart.

Magnus bad sin hustru spela, men hon sade sig ej vilja spela en dans på julens heliga natt.

Då tog han henne med våld och bar henne till klavéret, men hon spelade inte utan brast i gråt.

Då bad han henne väcka barnet och kläda på det, så det finge vara med.

Hon sade, att så länge hon var vid lif, finge det icke dansa en julnatt.

Magnus sprang till barnkammardörren, hon följde efter och de brottades för att nå låsvredet.

Då ropade hon mellan snyftningarna:

— Magnus! Magnus! Är detta den gäst, du bjudit till vårt bord i kväll! Är detta kärlek!

Han släppte henne och raglade tillbaka ut i salen och där tömde han den ena vinflaskan efter den andra, under det han ropade åt folket.

— Dansa! — dansa! Hvarför dansa ni inte!

Tjänarna stodo som skräckslagna utmed väggarna och det blef ingen dans af.

Några pojkar gjorde försök att få dansen i gång, men den afstannade och folket drog sig samman i en klunga borta vid dörren.

Då sjönk Magnus ned i soffan med händerna för ansiktet.

När tjänarna juldagsmorgonen kommo hem från oltan och dagsljuset började sila

in genom fönstren, funno de Roosenhielm liggande på salsgolvet framför soffan.

Alla vinflaskorna voro tömda och alla jul-ljusen nedbrunna i piporna.

X.

En dag på våren gaf Roosenhielm order, att ett par rum skulle möbleras på Stursbo och husgeråd skaffas dit.

Han skulle själf flytta ditöfver för att, som han sade, se till jordbruket och Elin i torpet skulle sköta hans hushåll.

När Marie Anne hörde detta, sade hon ej ett ord, men hon låste in sig i sängkammaren och bad till Gud innerligt och i långa böner. Hon bad, att han skulle afvända detta och bringa Magnus på andra tankar.

Som Roosenhielm bestämt, gjorde han och allt stod i ordning på Stursbo, Elin var där och allt var klart, men dag gick efter dan, utan att han talade om att själf flytta.

En morgon, när han ätit frukost och skulle gå ut, vände han sig plötsligt, liksom tillfälligtvis, om i dörren och sade, att han bara gick öfver till Stursbo.

Marie Anne hade länge väntat detta.

Hon hade förberedt, hvad hon skulle säga men nu gaf han detta besked på ett sätt, som hon inte väntat och hon stod fullkomligt svarslös. Sorgen och förtviflan bemärkade sig henne och hon brast i gråt, men vände sig bort, så han icke skulle se det. Allt samman så tvärt emot, som hon förberedt sig.

Han såg hennes kropp skälfva af snyftningarna och så tillade han:

— Jag kommer ju tillbaka — om också inte i dag.

När han kom ut på trappan, tyckte han sig höra ett rop inifrån salen.

Han blef stående och lyssnade, men då han inte hörde något vidare, ropade han på hundarna och gick.

Några veckor förflöto.

Marie Anne kämpade en förtviflans kamp med sig själf. Tidtals grät hon och tidtals bad hon.

Hon kände, att hon måste ha Magnus tillbaka igen, om hon också skulle få göra eftergifter. Men hon ville inte gifva efter allt.

Ju mer hon grubblade öfver detta, ju nödvändigare fann hon det. Hon förstod från första ögonblicket, hvarför han ville flytta och hon kunde icke nog förebrå sig, att hon tillät honom att gå.

Men hon hoppades dock, att han snart skulle komma tillbaka igen och hon fittade i fönstren, hvar gång hon gick förbi, om han icke skulle synas borta på vägen öfver gården.

Dottern hade flera gånger sett och talat vid honom ute vid stallet och ladugården, men in till henne kom han inte.

Hon fick klart för sig, att han afskydde henne och att hennes död skulle komma som en befriare för honom. Ju mer hon klargjorde för sig själf, hur innerligt hon hatade honom, ju mer fann hon, hur hon älskade honom och hur nödvändig han var för henne.

Men stollheten reste sig upp inom henne, hon ville inte bedja om nåd och misskund utaf honom — hon ville absolut inte böja sig.

Å andra sidan fann hon, att något måste göras — det kunde inte få fortgå så här längre. Hon låg vaken om nätterna och tänkte, men den enda utväg, som fanns, ville hon inte tillgripa. Hon ville på inga villkor komma till honom som en botgörerska. Det var han, som förgått sig från början, det var också han, som skulle återkomma och samtidigt gifva henne upprättelse.

(Forts.)

ILLUSTRERAD TIDNING

FRITHIOF

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 28 JULI 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Våra segrare i prisridning.

DEN STORA OLYMPISKA PRISRIDNINGEN UTE PÅ FÄLT-ridklubbens bana tillförde Sverige segern, ehuru täflingen var hård och svenskarne hade farliga medtäflare i öfriga deltagande nationer. Första priset, guldmedalj, togs af ryttmästaren greve Carl Bonde på "Emperor", andra priset,

silfvermedalj, tillföll major G. A. Boltenstern på "Neptun", och tredje priset, bronsmedalj, vanns af löjtnanten friherre H. von Blixen-Finecke på "Maggie". Vi pryda denna vår första sida med en bild af de käcka officerarne, som hedrat vårt land och vår armé med den vackra bragden.

I skuggan af Stadior

Kronprinsessan och prins Gustaf Adolf underhålla sig med en af Stadion-Boyscouterna.

NÄR DESSA RADER SKRIFVAS, är Stadionveckan med alla dess glänsande skådespel förbi. Som en sista bild på minnets plåt dröja de olympiska hästtäflingarne, hvilka började på Fältridklubbens bana och fingo en den vackraste avslutning i Stadion.

Vi befara att vi nu hunnit trötta våra läsare med skildringar af det i olympiskt festljus skimrande Stockholm, men icke förty taga vi upp temat en sista gång för att i ett par rader beröra den färgprunkande prologen till Stadions hästtäflingar, som utgjordes af ännu en kunglig kortege, om möjligt mera lysande än den föregående.

Stadions arena hade med anledning af täflingarnes alldeles nya karaktär undergått en fullständig omdaning. Den gröna gräsmattan hade förvandlats till en sandplan med häckar, grindar, murar, diken, kullar och gärdesgårdar — ett pittoreskt löpningsfält, hvars behagliga karaktär ytterligare förhöjdes af stora hortensiaogrupper — och där tågade den kungliga kortegen in, kungen och drottningen i en sexspänd vagn, som eskorterades af galavagnar, hingstridare, gardister till häst m. m. Kortegen åkte rundt hela Stadion, hälsad med dånande hurrarop från de nästan fullsatta åskådarläktarne, hvilkas dampublik denna dag företedde en raffinerad elegans, åtskilligt öfverträffande de föregående dagarna.

Sedan de kungliga personerna och deras svit småningom tagit plats i hoflogen började prishoppningen, som med all sannolikhet torde ha varit en af de förnämsta världen någonsin skådat. Ej mindre än 32 ryttare från Europas olika länder samt från Amerika deltog och banan var förstklassig. Hindren betydande.

Svenskarne redo på det hela taget bra, men segern blef dem ej förbehållen i denna pröfvande täflan, utan hembars af en fransman, kapten Cariou, en tysk löjtnant von Kröcher och en belgier, den som framstående ryttare kände kapten Blommaert, näst efter dem kommo svenskarna ryttmästare Adlercreutz och löjtnant Casparsson.

Men de våra hedrade sig desto mera i Militarys lagtäflan och lagprishoppning, ty i båda dessa täflingar blefvo svenskarne vinnare af alla prisen — en seger, som hedrar våra svenska officerare och visar hvilken rangplats de inta på den militära utbildningens fält. Till detta kom jämväl den svenska segern i prisridning, hvarom våra läsare kunna se vidare å föregående sida.

Man må ej förtänka vår nation, om den efter dessa segerrika timmar, som ökade Sveriges poängantal rätt väsentligt, börjar se med stolthet på sig själf och på de män inom olika idrottsgrenar, som fört våra runor med den äran.

Hvad nu närmast vårt officersmaterial beträffar, ha dessa hästtäflingar gifvit svenskarne intyg i händerna att vi ha godt om verkliga män inom vår armés befälskår, män hos hvilka plikten och ansvaret samt framför allt fosterlandskänslan äro starkare rotade än man i dessa antimilitaristiska tider vill tro. Och med ett framstående officersmaterial följer nödvändigtvis att vår armé blir i förhållande därtill, nämligen modig och pliktmedveten; ty svensken är i grund och botten, han må nu bära arbetsblus, kollett eller herremansrock, en värdig son af sitt land, det har han visat under de olympiska spelens oförglömmeliga veckor.

Efter hästtäflingarne blef det tyst och stilla uppe vid Stadion, hvars grindar stå tillslutna och hvars portaler ej mera myllra af inströmmande åskådarmassor. Tom ligger arenan, tomma stå läktarne och luften darar icke längre af jubelåskornas brus och

Grefve Clarence von Rosen och löjtnant Killander utropa de svenska segrarne på Stadion.

musikens fanfarer. Endast flaggorna vaja ännu från tornen och inne i funktionärernas lokaler arbetas ifrigt — efterarbeten, som förvisso komma att kräfva en rundlig tid.

Under tiden fortsatta de olympiska spelen på andra banor. Sålunda har roddtäflan pågått ute på Djurgårdsbrunnsviken, som också varit scenen för ett par vackra illuminations- och vattenfester, anordnade af Barnensdagskommittén, och från hvilka en af våra tecknare ger en anslående bild längre fram i numret.

Med de storslagna kappseglingarna vid Nynäs under denna veckas första dagar ha Olympiska spelen nått sin avslutning, dess sista jubelbrus förklingat.

Men minnet af denna enastående idrottsfest skall stå som en märkessten i vårt lands och vårt folks historia.

De olympiska spelen ha varit oss en väckelse och en själfpröfning. De ha sagt oss att vi ha en plats, och en ej ringa sådan, bland nationerna; de ha lärt oss att tro på oss själfva mer än vi gjort hittills, och de ha visat oss, att om vi målmedvetet sätta in all vår kraft på att fylla de plikter, som åligga oss mot vårt land och som främja vår egen utveckling, intellektuellt och fysiskt, så gå vi en vacker framtid till mötes.

Svenskar, nära och fjärran, brodden till ett nytt Sverige spirar ur de olympiska spelens mark! Låt oss se till att den brodden hägnas, att den skjuter kraftig växt och blir till en lund, i hvars gröna sköte vi få verka och bo.

HARALD VIKING.

Hoffotograf W. Lamm foto.

Iduns Jubileum-Artiklar

DENNA ARTIKEL TORDE KUNNA gälla som ett apropå till dagens händelser med deras manifestering af de karaktärssegenskaper, som under idrottsveckorna så kraftigt trädt i dagen hos vårt folk.

Uppsatsen utgör ett tal, som hölls vid skolafstutningen i Göteborgs nya elementarläroverk för flickor den 4 juni i år af läroverkets inspektör, den kände vetenskapsmannen och politiker professor Rudolf Kjellén.

MOD.

I AG VILL BÖRJA DENNA GÅNG med att berätta ett litet minne från min egen barndom.

Jag hade nyss börjat läsa. I början gick jag gladt till lektionerna, ty de hade nyhetens behag; men så en dag, sannolikt en vacker vårdag som denna, lockade utelivet mera, och när klockan ringde till lektion var det en parfvel, som smög sig ut och skyndsamt begaf sig till en närbelägen gård, där en lekbroder väntade. Jag hade väl ett litet samvete någonstädes, men det var ännu icke vaket i detta stycke. Det klack emellertid till i den plats, där det brukade sitta, när jag efter en stund såg min mor komma på vägen; hon såg mycket allvarlig ut, tog min hand utan ett ord, och så bar det hemåt. Jag försökte i början anslå en lätt konversation om likgiltiga ting, men den drunknade i hennes tystnad. Detta var det underliga och fruktansvärda: mamma teg. När jag närmast efter ett tyst grubbel öfver detta ofattliga återupptog konversationen, så rörde den sig hufvudsakligen kring det temat, att jag aldrig skulle göra så mera. Men mamma teg. Nu började jag förstå, att jag gjort något hittills oerhördt, något för hvilket kanske ingen förlåtelse fanns vare sig i denna världen eller i den tillkommande. Tårarna kommo fram, men icke ett ord till tröst från min egen lilla mamma. Detta öfversteg absolut alla mina lifserfarenheter. Min synd antog världshistoriska dimensioner, jag kände mig aldeles ensam i universum med min nattsvarta skuld och min ligande mamma, och när vi ändtgen kommo hem, så var jag fullständigt förkrossad, beredd på att helt utplånas från jorden.

Det blef intet mera. Min mor bröt den förfärliga tystnaden och sade bara: "Nu litar jag på att du aldrig gör så mer!" Ja, det kunde hon tryggt lita på! En sådan risk som att höra min lilla mamma tala, det utsatte jag mig icke för en gång till! Och jag tror icke, att jag sedan dess utan laga förfall försummat en enda lektion i hela mitt lif.

Detta var nu bara historien om en mycket oförståndig pilt och hans goda och förståndiga moder. Senare har jag kommit på den tanken, att samma uppfostringsmetod måhända användes i större skala mot de stora. Äfven de stora och fullvuxna äro ibland — för att icke säga i regeln — ganska oförståndiga gent emot den högre moderlighet och det högre förstånd, som vi kalla Gud. De vilja icke heller läsa sina läxor; och då kan det hända, att Gud bestraffar dem med tystnad, och för säkerhets skull tager Han handen helt ifrån dem och försvinner och

synes ej mer. Herren vänder sitt ansikte ifrån oss... Människosjälén, som icke är sig själf nog och djupast inne icke heller finner ett verkligt stöd i andra människosjälär allena, känner sig plötsligt ensam: ensam i en tystnad så beklämmande, så förfärande djup, att förtviflans frestelse kommer till hjärtats dörr.

Då behöfves en egenskap, som den 6-årige piltén i mitt minne icke hade mycket af, men som för den vuxna människan är oundgängligare än allt. På en af pelarne vid nedgången till eder gymnastiksal står skrivet ordet mod. Det är detta jag menar.

Man öfverraskas kanhända att finna denna inskrift i ett läroverk för kvinnlig ungdom. Man är måhända benägen att betrakta modet som en specifikt manlig egenskap — i sällskap med mandom och morske män! Men detta är bara ett slags mod: motsatsen till fruktan, kanske också till besinning, det mod som yttrar sig i aktiv handling. Äfven detta mod höfves föröfrigt kvinnan, och vi se det hos hvarje moder, som t. ex. rusar in i ett brinnande hus för att rädda sitt barn undan elden. Vi stanna inför sådana handlingar med högsta erkännande och beundran; men se vi närmare till, så kunna vi icke säga att detta mod är det enda eller det högsta. Det är ögonblickets mod, då offertanken kommer som ett rus öfver själen — det är som ett vulkaniskt utbrott, och det kan befrukta länderna; men i naturens hushållning spelar det dock en ojämförligt mindre roll än den tysta kraft, som yttrar sig i den ständigt närvarande, aldrig tröttnande, dagliga förvittringen.

Jag tänker nu på försakelsens passiva mod i hjälteådet ställe, själens långa ut hållighet i stället för ögonblickets raska beslutsamhet. Dess form är tålamodet eller förmågan att vänta; dess innehåll är hopp och tro. Detta mod fordras mer än allt annat i lifvet, och allra mest i de iskalla stunder då Gud tiger. Ty det innebär en förvisning om hans tillvaro som kärleksfull Försyn äfven då, en tillförsikt att hans tystnad har en mening till vårt bästa liksom min moders i barndomsminnet.

Det är detta mod som företrädesvis kräfves af kvinnan. Därom talar Agnes till Ib-sens Brand i de sköna ord, som de äldre bland er säkerligen igenkänna:

Let at stå i stormen stiv,
let at leve kampens liv!
O, men tänk på mig som sitter
stilt i sorgens spurvekvivder,
mig som ej kan döve tiden
om jeg nok så gerne vill!
Tänk på mig, som kun en liden
snäver gerning hörer till!
Tänk på mig — jeg sidder hjemme,
för ej mindes, kan ej glemme!

Ja, det är det mod som kräfves h e m m a. Hur många tysta strider kämpas icke i hemmen, och huru beror icke kampens utgång främst på detta kvinnans mod! Hvem mäter och väger det kvantum människolycka, som bärgats genom hustruns mod att hålla fast där platt intet längre syntes att hålla fast vid — och hvem mäter summan af lycka som blifvit förspild där detta mod ej fanns eller räckte till! Hvilken stormakt är icke i alla ställningar och skiften detta tysta mod, som icke vill ta ut lyckan i förskott eller ens i månadspenning eller årslön: som icke sporras af åskådarens handklappningar eller någon form af uppmuntran, och som dock icke tröttnas af årens längd, icke sviktar vid sjukbädden, icke brister inför själfva döden. Det är detta mod långt mera än männens hastigt uppflammande hjältehåg, som sammanhåller länder. Det är på detta mod hos Sveriges kvinnor, som fosterlandet räknar först och sist för sin själfbevarelse genom tiderna.

Sannerligen, lifvets kraf på mod ställes på kvinnan ej mindre än på männen! Detta mod göres oss behof i skolan liksom i hemmet och det yttre lifvet. Vi lärare behöfva det, medan stunderna växla och skrida i vårt kall. Det är mycket vanligt vid högfärdiga tillfällen i skolvärlden att endast tala om det positiva och tillfredsställande i lärarens kall: glädjen att bygga barnasjälär så att de räta sig som unga telningar för ögat, stoltheten att få så goda frön i god jord. Men det är förvisso icke att undra på, om vid ett läsårs slut den enskilde lärarens tanke också går, med en lättadens suck, till hvardagens slit och släp och till gäckade förhoppningar. Huru mycket af vårt arbete synes icke i själfva verket vara förgäfvat! Flertalet af lärjungar ger icke mycket tillbaka, man ser föga framsteg, man möter tröghet, oförstånd, kanske ovillighet, och det kännes som om man sådde i förne. Och så fogar sig den ena grå dagen till den andra, och man har förmimelsen att gå i en trampkvarn — då fordras åter mod, mod att bära den kulna dagen i hopp om ljusning, mod att tro på sitt kall och dess värde, mod att tro på sig själf som bärare af kallet och medarbetare i en stor kulturuppgift. Då jag nu tackar detta läroverks lärarepersonal för detta läsårs mödor, så

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerflökade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finnappersbruk.

Specialiteter:

Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

gör jag det med den önskan, att sådant klenmod må vara eder så vidt möjligt besparadt, och att sommarens yttre vederkvickelse måtte lämna rika tillskott till de fonder af arbetsmod, som I så väl behöfven.

Eder, större och mindre barn, som ännu icke ha behof af detta mod i lefnadskallet, eder vill jag i dag påminna om ännu ett slags mod, som tarvas både stora och små: modet att tala sanning. Det är en stor och nära liggande frestelse att söka komma ifrån följderna af ett felsteg genom att tuga eller neka; det fordras verkligen mod att taga följderna på sig genom en öppen och ärlig bekännelse. Må ni då veta, att om ni också skulle lyckas att genom tystnad och lögn undgå följderna i det yttre, så bli de så mycket värre i det inre; skulden slår in åt, och sedan blifva ni den aldrig kvitt! De flesta af eder skola nu flytta ut på landet, och jag tänker att edra förståndiga mammor skaffa eder små land att rota i och sätta växter på, om tillfälle finnes. Skulle ni nu vilja, att det växte bara ogräs på det där landet? Vill ni ha nässlor och tistlar i stället för rosor och tusenskönor och alla slags goda grönsaker? Kanske ha ni också märkt, att ogräset växer så ovanligt fort, bara det får ett litet fäste i ett hörn. Kommen då ihåg, att hvarje förtegen skuld är ett sådant ogräsfro i edert hjärtas lilla land, och en riktig lögn en stor tistel, och att där blir alldeles fullt om ni icke ha mod att rycka upp den första fula plantan med rötterna! Hållen alltså edra hjärtan rena från lögnens ogräs, varen noga med att rensa ut t. o. m. fröna medan det är tid — på det att ni icke en gång, då ni blifvit stora, skola få gå omkring bland människorna med hjärtan fulla af brännässlor och slicktistlar, när det kunde vara rosor och blad!

Det återstår mig ännu ett ord, till eder, unga kvinnor, som i dag afgå från läroverket, I som öfvervunnit barnaåren, men ännu icke intagit en plats i det arbetande lifvet. Jag känner mig i år den afgående klassen närmare än eljes, ty för första gången ser jag i denna unga skara mitt eget kött och blod. Desto värdefullare önskegåfva ville jag räcka eder i afskedets stund, och då vet jag ingen bättre än den som sammanfattas i ordet *lefnadsmod*.

På en dag som denna kan man nämligen icke undgå att också rikta blicken framåt. Nu kunde det väl synas öfverflödigt att tala till eder om modet att lefva, nu då dagen skimrar för eder i ungdomens klara glans. Ungdomen själf är ett skummande vin och en brusande sång, men dess källor flöda rikt för att en gång sina ut. Därför bör ungdomen icke sluta sina öron för hvad erfarenheten och människokänneheten kan ha att säga; det kan bli till dess nytta en gång.

Jag erinrar mig i denna stund tvenne bilder från mina resor i främmande land. Först en affonstund på Atlanten: jag ligger i min hvilstol på jätteångarens däck, boken har fallit ur min hand och tanken gått in i halfvakna drömmar — alla ljud omkring mig bli på en gång så underligt främmande, afbrutna, långt borta, ty genom och öfver och under allt ljuder oceanens mäktiga sakta brus — som i en orgelton samlar det jordens skilda toner, skraft och gråt och klagan och jubel, och bär dem stilla mot evighetens strand... Nu förändras scenen, jag befinner mig i S:t Pauls katedral i London, jag har stigit därin just som gudstjänsten slutat och folket börjat strömma ut, orgeln

spelar en utgångsmarsch — men hvilken musik är detta — den växer och växer, melodien kämpar länge för sin själfständighet, men nu uppslukas den, går in i den svallande tonmassan — än högre brusar det under de mäktiga tempelhvalfven, högre och högre, hvalfven fyllas, hela världen fylls, tills dånet börjar förnimmas som en evighetsdjup tystnad — nu är det som om jag själf förlorade förfästet, äfven min personlighet upplöser sig, ingår och försvinner i tonernas allt uppslukande ocean!

I sådana stunder, mina vänner, uppenbarar sig för själen lifvets osynliga, omäligt stora sammanhang, bakom och under hvardagens kringströdda intryck. Det är lifvets evighetssida som plötsligt står fram, och med detsamma ett perspektiv på den lillvaro för stunden som fyller vår hvardag. Rundt omkring oss är tystnad och fullkomlig ensamhet, Herrens ansikte vändes tigande mot oss som en spegel... Då griper oss en aning, att vårt vanliga lif med ansiktet vänt mot världen, i vanor och ovanor, synd och flärd eller arbete och möda, själfviskhet eller fikan efter människogunst — att allt detta icke är vårt verkliga lif. Detta är den "stillaste himman, talande utan ord", som Nietzsche säger; den kommer öfver oss kanske med en stor sorg, kanske inför en stor fara, kanske som hemlighetsfulla inre väckelser utan yttre förändring; men när den är öfver oss, då faller det som fjäll af ögonen, då "stannar dansen och sänkas ljuden", våra vanliga sysselsättningar och nöjen och människors omdömen om oss bli med ens så förunderligt likgiltiga och små inför oceanens orgelbrus, som fyller vår själ... då ryckas alla täckelser bort och vi få skåda vårt eget rätta ansikte.

Det är i sådana stunder, mina vänner, som jag önskar eder mod. Ty det ansikte, I skolen få se, är sannolikt icke detsamma som dagligen möter i toalettspiegeln. Allt falskt och tillgjordt har fallit bort som smink af kinden; inställsamma ord och löjen ha strukits af som damm på kläderna; det är sannolikt, att ansiktet skall synas eder fulare än det vanliga. Då kommer frestaren med maning att kasta spegeln och döfva intrycket i nya nöjen — det är då jag skulle önska eder mod, mod att stanna och allvarligt betrakta bilden, för att se hvad som brister och hvad som kan göras till bot!

Det hjälper nämligen ej att fly anblicken af sitt rätta jag. Det kommer igen gång på gång och för hvarje gång allt fulare, allt mera vanställdt. Därför stannar den modige första gången och besinnar sig. Om en lem är till förgäldelse, hugger han den af. Det är ett mod, som i grunden också är ett högre förstånd.

Detta sanna och äkta lefnadsmod vill jag i dag önska min Ruth och hennes kamrater, som nu stå vid ingången till ett lif under eget ansvar. Det är mera att trösta på än ungdomens rent fysiska lifsmod, som lefver på omedvetenheten och därför lätt blir ett farligt öfvermod. Detta ungdomens lätta sinne har afgett löseordet: det är det bästa som sker! Det kan vara lättsinnets religion och utesluta det sanna modet. Men modig är den, som föresatt sig att göra det bästa af det som sker, och som utför sin föresats! Modig är den, som aldrig siffler med händerna i skötet i stel förtviflan, då uppgiften synes svår och den egna förmågan ringa. Detta är den rättfärdiges mod, som faller sju och sjuttio gånger men står åter upp. Jag kan icke garantera eder, att

allt skall blifva ljust och gladt äfven med detta modiga sinnelag; men det kan jag försäkra eder, att utan detsamma är och förblir lifvet "ödsligt och mörkt och kallt".

Nu står våren därute i en fågring öfver all beskription, med ljusets färg i äppleblommen, med Sveriges färger i ranunkel och blåklint, i guldregn och syrén — och utanför dörren står sommaren med sina rosor. Nu är tid att famna tillvaron, och en dåre är den som vill förmena ungdomen att hämta hela fång af rosor i rosentiden — det är godt att ha med sig i den tid som kommer efteråt. Men detta ville jag ge eder främst i färdegåfva: det verkliga lefnadsmodet, som icke begär att hvarje dag skall blomma, som icke rädes arbetsdagens möda och enformighet — som öfvervinner världen, därför att det har sina rötter utanför världen!

Gån alltså med tappra och frimodiga hjärtan ut i det vanskliga lifvet! Öken antalet af Sveriges starka och goda kvinnor, på hvilkas tysta arbete vi män hoppas och tro mera än på något annat i denna världen! Gån i Herrens namn, på det att I en gång kunnen vända åter och in i Herrens frid! Herren välsigne eder och oss alla, Herren låte sitt ansikte lysa för oss och vare oss nådig, Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss till sist en evig frid!

RUDOLF KJELLÉN.

CAROLAS VAL.

Af GUSTAF ULLMAN.

HOFRÄTTSRÅDET HADE HYRT den ensligast belägna villan inom badortsområdet — "sista villan" som den kvickt benämndes. Den låg härligt i brynet af en talldunge just på branten af sluttningen mot hafvet. Men, som sagdt, något utanför ära och redlighet, ty det tog minst tjugu minuter att promenera mellan den och staden. — De hade emellertid valt den, därför att fru Forell behöfde riktigt ostörd ro. — Och hennes man var ordinerad att motionera sig så mycket som möjligt. Nu blef det dock liksom för mycket ro för herrskapet därute, — att inga grannar ha, inga människor se. Ty det blef — den stora strejksommaren.

Stenhuggerierna uteder kusten hade nedlagt arbetet, löst folk strök omkring i backar och snår. — Krut- och dynamitupplagen på udden — rätt nedanför hofrättsrådets sommarnöje, — bevakades af militär.

— Det ser hemskt ut, sade hofrättsråddinnan.

— Tvärtom, menade yngsta dottern, fröken Milda, som var nyförlovad med en löjtnant, — jag tycker det sätter piff på utsikten.

Hennes äldre syster, fröken Carola, som hade sitt huvud för sig, — ett ganska skarpt för resten, — och som gärna ströfvade omkring mol allena, sade att inte behöfde man riskera oroligheter.

— Jag har sett knektarne ligga och spela kort i hop med banditerna, så de komma nog öfverens. —

"Banditerna" var hennes fars älsklingsbenämning på de strejkande, och på socialister i allmänhet. — Dottern använde det med en för omgifningen alldeles omärklig ironi. Hennes meddelande uppskakade ytterligare familjen.

Hudens vård.
CREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör kyn vacker och len utan att irritera huden.

Cerebos Salt

är lika billigt som det är läckert och godt.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

— Om bara Axel vore här! suckade Milda, stirrande med oändligt tomma ögon ut i rymden. — Man saft, mor och döttrar på trädgårdsverandan och väntade pappa Forell, som gått ut på sin aftontur. Han dröjde litet längre än vanligt i kväll.

— Det måtte väl inte ha hänt honom något, våndades frun.

— Inte! — lugnade Carola, torrt och ej utan missmod — här händer en minsann ingenting.

*

Hofrättsrådet kom mödosamt lunkande uppför stigen till Tallåsen. Han hade färsk Göteborgstidningar i fickan, och var ganska upprörd af de senaste nyheterna; pustande och muttrande:

— Att dom inte skäms! — Men, ingen skäms nu för fiden! — Plötsligt tvärstannade den gamle herrn, torkade svetten ur ansiktet och de grå, krulliga polisongerna, satte på sig halmhatten och rättade till glasögonen. — Därvid upptäckte han, helt nära hörnet af trädgårdsmuren, en misstänkt individ. — En karl, af allt att döma, näppeligen en bättre karl! Som låg, raklång på rygg i gräset, med armarna vårdslöst utsträckta, och en halfrökt cigarr i nypan. En vidbrättad, grå slokhatt hade han slängt ett stycke ifrån sig. Det såg ut, som hade han slagit sig till ro där för natten. Hofrättsrådet fick hjärtklappning, och anfädd var han redan förut. Det retade honom obeskrifligt, skulle han, Klas Joakim Forell, behöfva känna sig enkel för första bästa slusk, som behagat vräka sig utanför hans förhyrda villa! — Han bemannade sig och gick sakta, men med myndig hållning, vidare. På ett par meters afstånd stannade han på nytt, framför den ogenerade karlen. Denne tycktes inte märka, att han var föremål för sträng och närgången granskning. Hans bruna hakskägg stack käckt upp i luften och hans mörka, halföppna ögon blickade drömmande åt samma håll.

— Han låtsas obesvärad! tänkte hofrättsrådet, och blef tappert stående, länge och väl, kramande sitt guldkryckade spanskrör. Karlen rörde sig ej.

— Hvad ligger ni här för? sade hofrättsrådet slutligen, alltför enerverad af tystnaden. Intet svar.

— Hur länge tänker ni ligga här? forlfor Forell, i allt barskare domareton. Då lyfte främlingen på ögonlocken och sade:

— Är det er mark, jag ligger på?

Hofrättsrådet kunde inte svara ja, och ville inte säga nej.

— Ni sätter eld på gräset, sade han.

Den andre slog askan af sin cigarr och drog ett bloss:

— Ja, sade han ytterst lugnt, — när det tar eld i gräset, så ska' jag gå. —

Med detta svar fick hofrättsrådet sig nöja.

*

— Men make, make, hvar har du varit? klagade fru Forell, när hennes man stånkande klef uppför verandans trappa. Forell sjönk ned i en hvilstol.

— Jag — läxade upp — en bandit här utanför —.

— Här — utanför? ljöd det i korus från damerna.

— Ja, en lymmel, som ligger och lurar, på backen, alldeles vid trädgårdsmuren. En riktigt ful fisk! — Fröken Carola hade hastigt rest sig, och innan någon hunnit hindra henne, var hon borta. Moderns rop förklingade ohördt:

— Men Carola, hvad tänker du ta' dig till. — —

De olympiska spelens slutresultat.

	Poängsumma	1:a pris	2:a pris	3:e pris
Sverige	133	23	24	16
Amerika	129	25	17	20
England	76	10	15	16
Finland	52	9	8	9
Tyskland	47	5	13	6
Frankrike	32	7	4	3
Danmark	19	1	6	4
Ungern	16	3	2	3
Sydafrika	16	4	2	—
Norge	16	3	2	3
Kanada	13	3	2	—
Italien	13	3	1	2
Australien	13	2	2	3
Belgien	11	2	1	3
Österrike	6	—	2	2
Ryssland	6	—	2	2
Grekland	4	1	—	1
Holland	3	—	—	3

Om en liten stund återkom Carola, med en besviken uppsyn i sitt solbruna, kroknästa ansikte.

— Så synd, han hade redan gått. Hvarför skulle du köra bort honom, pappa? Han kanske ville ha mat.

— Snack! — snäste fadern — stryk skulle de ha, de banditerna.

— Men låt oss nu äntligen äta, sade fru Forell.

— Om ändå Axel vore här! sade fröken Milda.

*

Carola Forell gick på upptäcktsfärd, långt, långt utmed kusten. Hela eftermiddagen hade hon ströfvat på vägar och stigar, och öfver ängar och i berg.

— Man ligger inte vid badort för att lefva som en landstrykare, brukade föräldrarna ogillande säga.

— Nej, medgaf Carola, men jag blir ju inte gift ändå.

Det hade blifvit en bitter trossats i familjen: — Carola blir aldrig gift. —

Hon hade nog haft anbud, rätt antagliga till och med. Men det ville inte gå i lås. Hon gjorde nu heller ingenting för det, snarare tvärtom. — Hon hade lärt sig älska ensamheten, sökte den gärna, — för att tänka öfver människorna, eller för att glömma dem. — — —

Det var en sådan där gråtsjuk sensommardag, jämmulen, med väta i luften, på träd och gräs, fast utan regn. Vid skymningen svepte, för en omärklig vind, en raskt tånande dimma från hafvet, in öfver land. — Carola saft ytterst ute på ett smalt, stenigt näs, hvilade sig och njöt af den oändliga stillheten. Det var en hvila för alla sinnen, äfven för ögonen, ty snart såg man inte någonting annat än det lena, violgrå töcknet. Af andelätta vågkyssar mot stranden, af ejderns plask ute i vidden, och af den friska svalkan, kände man hafvets närhet. Allt annat var som borttrolladt. När hon omsider beslöt sig för att vända hemåt, fann hon detta förelag ovanligt vanskligt. Hon stötte mot klippblock, halkade på fång, snärjde sig i törnen och björnbärsbuskar. Men hon sträfvade fram, på måfå, i den riktning hon antog vara den rätta. För egen del kände hon föga oro, men tanken på moderns ängs-

lan besvärade henne. Klockan blef mycket. Carola tänkte:

— Nu tro de väl, att jag är uppäten af banditerna!

Därvid brast hon i skratt. Men skrattet lät så underligt dött i dimmans ogenomträngliga hvalf. Hon stannade och lyssnade. Då — hörde hon steg bakom sig. — Hon vände sig halft om, spejande. Ingen såg hon. Jo, där — liksom växte en skugglik figur fram ur det grå? Den nalkades, mörknade och blef till en lång karl i slokhatt. Han gick varsamt, men förvånande säkert.

— Han måtte känna till de här stenrösa som sitt eget kammargolf, tänkte Carola. I nästa ögonblick var han tätt inpå henne. Hon tog mod till sig:

— Ursäkta, min herre, jag har gått en smula vilse. Kan ni visa mig vägen till staden? —

Slokhatten lyftes, och en behaglig, malmfull stämning — med lite skälmaktighet uti — svarade artigt:

— Jo, bevars, — jag skall själf däråt. Men visa er den, låter sig knappast göra. Men om ni vill göra mig sällskap — så.

— Jo, tack. — Jag bor i villan Tallåsen, om ni vet? —

— Ja, för all del. — Jag har legat här åtskilliga somrar och kan trakten rätt bra.

Så följdes de åt, det vill säga, han före, Carola efter. Med någon möda nådde de lyckligt målet. Vid villans grind presenterade han sig, och Carola tackade hjärtligt för hjälpen. Och skraftande ropade hon efter honom:

— Men nu är det värsta kvar — nu får jag bannor. — — —

*

Axel var hos Milda. Han hade ett par dagars permission. Honom till ära hade familjen gått att deltaga i lördags-soarén i badhusparken. Carola hade ovanligt nog följt med. Hon var så oförklarligt medgörlig på sista tiden.

Midt i vimlet mötte sällskapet en herre, som hälsade djupt förbindligt. Och Carola nickade till svar. Hofrättsrådet baxnade:

— Men — men — hur känner du den där?

— Åh, vi ha träffats lite' hvarstans i sommar. Det är doktor Melcher, en framstående zoolog.

— Den — den —? — stammade fader Forell, allimer förvirrad: — det är ju banditen.

— Banditen? utbrast sällskapet, och löjtnanten slungade en hoffull blick efter den mystiske doktorn.

— Javisst, han som — som —.

Hofrättsrådet afbröt sig, misstaget var inte riktigt hedrande för hans bepröfvade domareblick.

— Men — en ohöflig lymmel är det i alla fall — muttrade han.

— Åh — sade Carola, med sin torra ironi mer än vanligt mildt bemantlad: — inte, om man känner honom.

*

När sommaren var till ända, — och storstrejken med — skulle familjen Forell fara hem till hufvudstaden igen. Hvad väl ingen af dem tänkt, när de hyrde villan Tallåsen — Carola själf kanske allra minst — hade inträffat. — Carola var förlovad — med doktor Melcher, banditen. Det var ju ett högst anständigt parti, och alla, utom fröken Milda, funno behag i fästmannen. Men Milda sade:

— Det är inte sättet att bli bekanta! Men se, Carola, hon får ju göra som hon vill!

— Har inte du fått det då? sade Carola lugnt, och på det var intet att svara.

De olympiska seglingarna

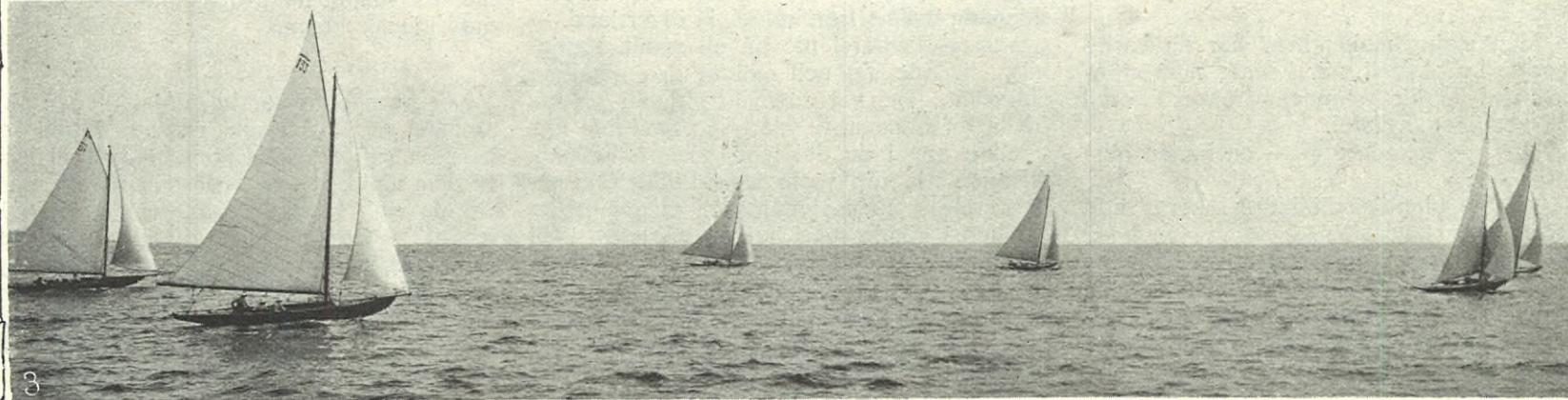
DE OLYMPISKA SPE-
lens final, lördagens, sönda-
gens och måndagens kapp-
seglingar vid Nynäshamn,
blefvo en värdig avslutning
på den lysande sagan. De
inbragte oss icke endast de
poäng, som fattades för att
bringa oss i jämnhöjd med
Amerika, utan förde oss yt-
terligare några poäng där-
öfver. Sverige har således
nu vid spelens slut ryckt
fram till den allra första
platsen på den officiella
poängtabellen, hvilken vi
på annat ställe meddela,
och våra djärfvaste dröm-
mar äro därmed öfverträ-
fede.

Sol- och vindgudarne
voro också våra färger
hulda intill det sista. Väd-
ret var idealiskt för en lätt-
vindssegling med en laber
nordostlig bris, som ange-
nämt svalkade de täflande
kämparne liksom de tio tu-
sentals åskådare, som från
stränder och lustbåtar med
spänning följde seglingar-
nas förlopp. I 12-meters-
klassen hemförde den nor-
ska båten Magda IX guld-
medaljen, men den stock-
holmska Erna-Signe kom in
som god andra med en väl-
förljant silfvermedalj. I 10-
metersklassen låg Sverige

främst genom Kittys öfver-
lägsna segling, en guldme-
dalsbragd, som hälsades
med stormande jubel. Bland
8-metersbåtarna tog norr-
mannen Taifun segerpriset,
medan bland sexmetrarna
efter måndagens omsegling
fransmannen Mac Miche
hemförde första och dan-
sken Nurdug II andra pris.

De vackra bilder, som
Idun är i tillfälle meddela
från de olympiska seglings-
dagarna, torde ge våra läs-
sare en fläkt från den salt-
skummande vädjobanan och
det glädt internationella
lifvet ombord på "pressbå-
ten". De kunna kanske,
äfvén de, betecknas som
en värdig final till den
omfattande serie af kame-
rans och ritstiftets doku-
ment, med hvilken Idun un-
der de gångna veckorna
sökt belysa den femte
olympiadens förlopp — ett
bildmaterial som allmänt
erkänts som det yppersta
som någon svensk tidning
presterat. Vi våga också
hoppas, att det skall bli
alla våra läsare ett kärt
minne af de betydelsefulla
juliveckorna år 1912, då
Sverige stod som hyllad
värd och segrare i natio-
nernas ring.

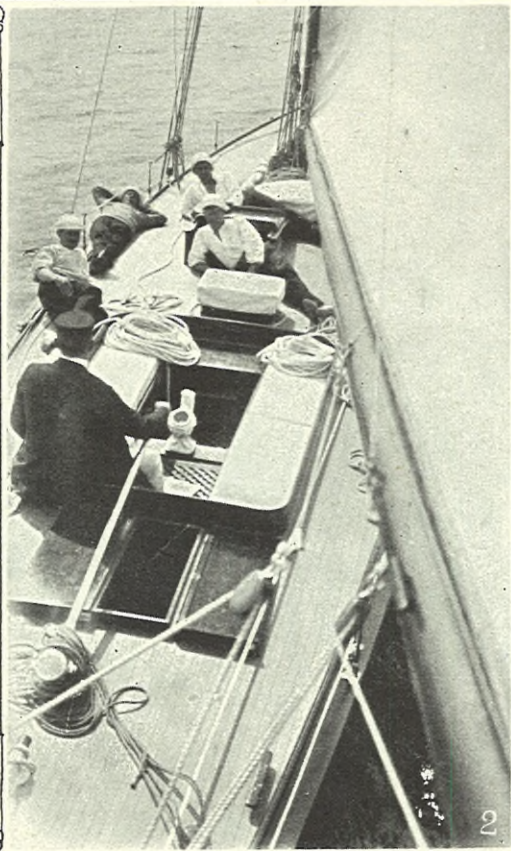
1. Panorama öfver Nynäshamn med den Olympiska Täflingsflottillen. A. Blomberg foto. 2. Erna-Signe, som tog 2:a pris i 12-metersklassen. Ägare N. Persson och N. Asp. I. Lamby foto. 3. Båtarna inom 6-metersklassen strax efter starten. A. Blomberg foto.

Ett norskt uttalande

Bland de stämmor från all världens länder, som nu lofsjunga Sveriges värdskap och segrar vid den femte olympiaden, är följande uttalande från den stora Kristiania-tidningen Morgenbladet kanske det icke minst märkliga som tidstecken och vittnesbörd.

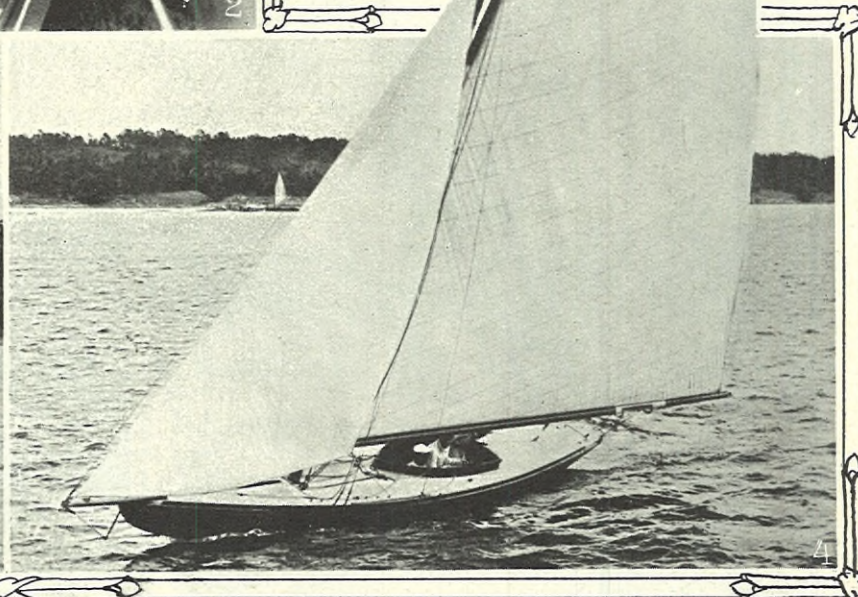
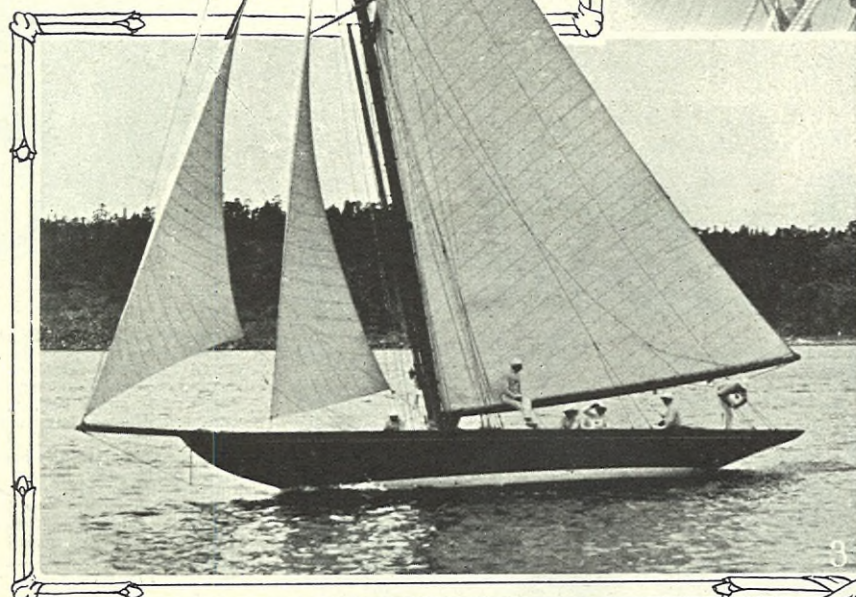
“De olympiska spelen beteckna — heter det där bland annat — för det land som har varit det stora mötets värd och arrangör en fullkomlig triumf. Sverige har löst de svåra uppgifter och infriat de stora förpliktelser det påtagit sig på ett fullkomligt beundransvärdt sätt — därom vittnar den samlade världspressens enhälliga dom. Intet af de tidigare olympiska spelen har varit bättre planlagt, bättre genomfördt, under större disciplin än detta i Stockholm. Vid intet af dem har den yttre apparaten varit vackrare, rikare eller mera stilfull, ingenstädes tillfredsställelsen med ledningen större, de oundgängliga klagomålen färre eller mindre berättigade. Och ingen stad har kunnat erbjuda en vackrare ram kring

om Sveriges renässans.

festligheterna än den sköna Mälarstaden, drottningen bland nordens städer.

De ha gifvit intryck af hvad Sverige är och hvad det förmår. De ha tilltvingat sig respekt och beundran för hvad nationen har varit och hvad den är den dag i dag, då Sveriges blågula flagga vajar långt fram i täten på nationernas stora tåg. Man har nu fått upp ögonen för att detta land, som på många sätt ligger så bortglömdt, så utanför den internationella samfärdsels färdeleder, långt borta på gränsen mot Halfasien, icke blott i alla afseenden står på samma nivå som de mera centralt belägna länderna, men att det står som ett af de allra främsta bland dem. Detta är väl värdt de stackars hundra tusen som spelen kunna ha bragt i underskott. Bara i reklam är det mera värdt. Och hvad Sverige har vunnit — vid sidan af reklamen — är något mycket högre och värdefullare — världens aktning och sympati.”

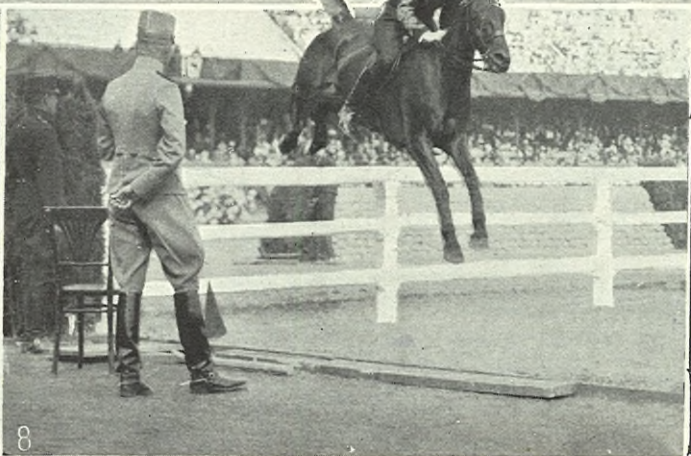
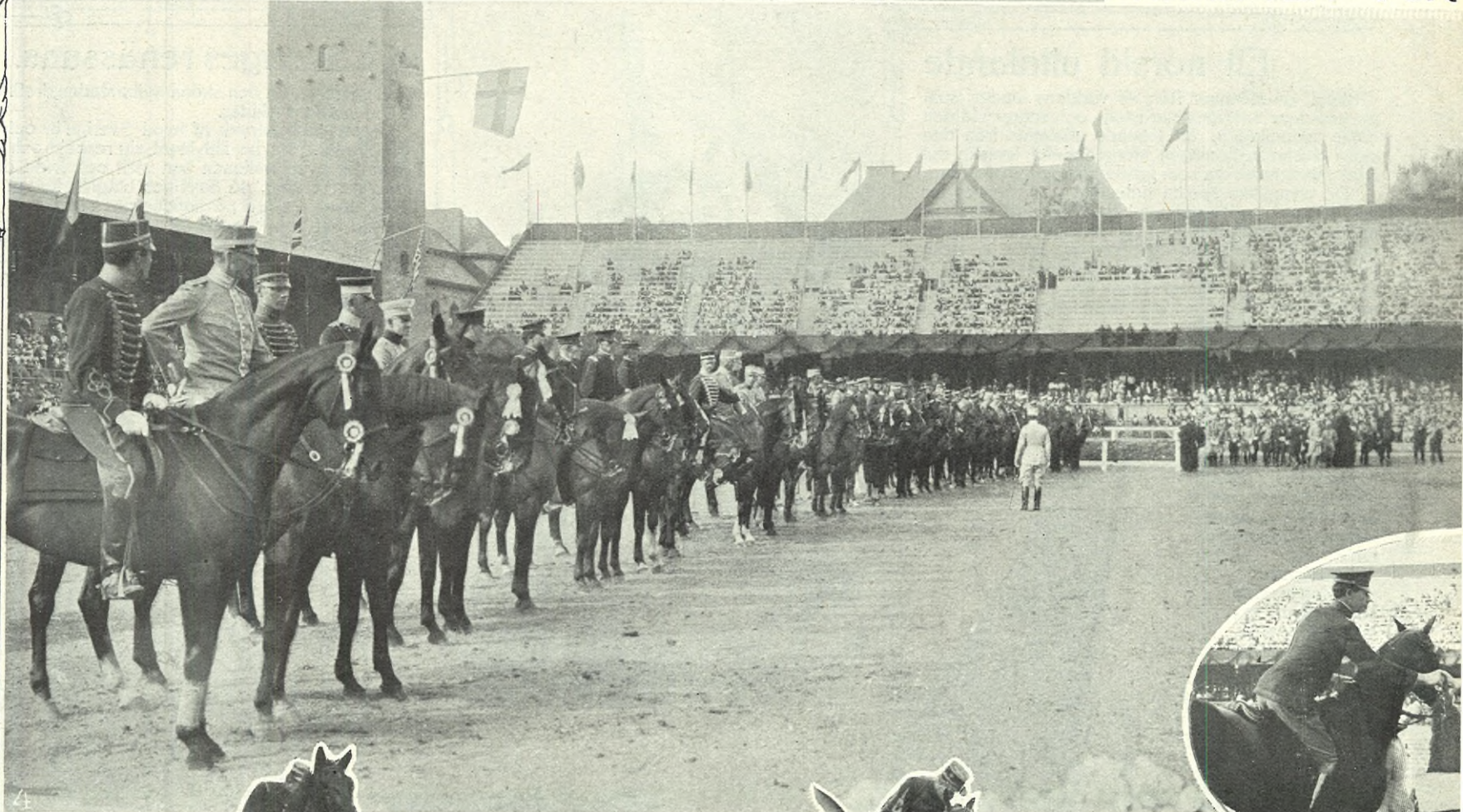

1. Erna-Signe och Magda IX runda en prick. A. Blomberg foto. 2. Ombord på Erna-Signe. 1. Lamby foto. 3. Kitty, som tog 1:a pris i 10-metersklassen. Ågare N. Asp. 4. Normannen Nurdug II, som tog 2:a pris i 6-metersklassen. A. Blomberg foto.

De olymr fästlin

KOMMITTÉN FÖR

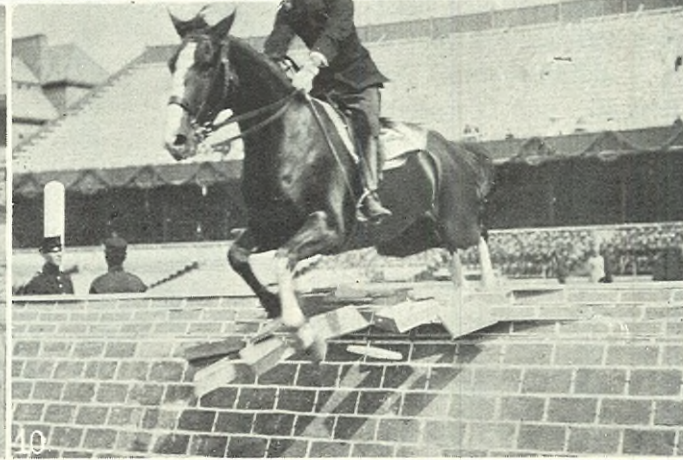
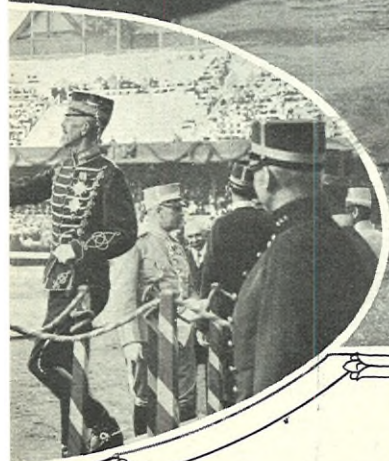

1. Kommitterade för Hästfällingarna sam
vänner räknadt: majoren frih. Cl. Ceder:
greve E. C. G. Oxenstierna, godsägare
stierna, öfverste B. Munck, öfverste G.
Bonde, ryttm. greve Fab. F:son Wrede,
vänner: löjtnant A. Nordlander på Lady
fällingarna; ryttmästare C. Adlercreutz.
3. Det segrande svenska laget i prishop
haupt på Medusa, löjtnant G. Kihlman
Iron och löjtnant F. Rosenkrantz på I
dellagande in- och utländska officerare
korlégens ankomst till Stadion. 6.
fällingarna. 7-10. Snapshots från h
(Frankrike). 8. Kapten Blommaert (Be
Henry (Amerika). Nr 2, 4, 6,

Svenska hästgarna

HÄSTTÄFLINGARNA

kring sin hedersordförande prins Carl. Från
 ställmäslaren greve Cl. v. Rosen, översten
 Philipson, prins Carl, kaptenen Irth. N. Palm-
 , löjtnant C. Trägårdh, ställmäslaren greve C.
 et segrande svenska i laget "Military". Från
 st. (Löjtn. N. tog även första pris i individuell
 ex och löjtnant E. G. Casparsson på Kiriki.
 l. Från vänster: löjtnanten greve G. Lewen-
 Jätan, löjtnanten greve H. v. Rosen på Lord
 ant. 4. Parad af samtliga i hästtävlingarna
 uppvisningen på Stadion. 5. Den kungliga
 ngen verkställer prisutdelningen för häst-
 banan på Stadion. 7. Löjtnant d'Astafort
 p. 9. Löjtnant Lear (Amerika). 10. Kaptän
 och 10 Hoffotograf W. Lamm foto.

9

10

Olympiska roddtäflingarna

DARUTE VID STRAND-
vägen, helt nära Djurgårds-
bron, har i dessa olympiska
dagar rest sig en ofantlig
läktare, på hvilken åskå-
darne haft det bekvämt att
åse roddtäflingarna, som
försiggått på Djurgårds-
brunnsviken. Vår första
bild här ofvan återger den
svenska Olympiaåttnan i
strid med det engelska New
Collegelaget, hvarvid en-
gelsmännen vunno. Vårt
olympialag tog emellertid
skadan igen genom att se-

nare, i den nordiska mäs-
terskapstävlingen, segra i
täflan med Kristiania rodd-
klubb. Å bilden synes jäm-
väl åskådarläktaren, och
där bakom skymtar Strand-
vägspalatsens långa, för-
näma rad. Bild 2 visar det
tyska laget i utriggad fyra,
som besegrade det engelska
laget. Bild 3 fram-
ställer det segerrika engelska
Leanderlaget och bild
4 den svenska Olympia-fy-
ran, som tog silvermedal-
jen för inriggade fyror.

Illuminationsfesten i "Simstadion" vid Djurgårdsbrunnsviken. Originalteckning för Idun af Nils Kjellberg.

Nationell samling kring idrotten.

"EN FOSTERLANDSVÄN" HAR I SVENSKA DAGBLADET framställt ett förslag om årliga nordiska sommarspel som en bestående frukt af den nu avslutade Olympiadens stora nationella seger, och vi bringa med instämmande hans beaktansvärda uppslag vidare.

"Låt oss i detta nu," skriver han bland annat, "innan minnet af de stolta kämpalekar, som hållits i Sveriges hufvudstad, hunnit förblekna, slå ett storslag för idrottens frammarsch i vårt land! Låt oss enigt och utan uppskof uppbjuda all vår energi för idrottens allomfattande utbredning! Det är i idrottsrörelsens organisation, som början skall göras, på det att idrotten liksom skytterörelsen månde blifva en hela nationens sak, på det att i hvarje vrå af vårt land, där ungdom växer och blomstrar, möjlig-

het och tillfälle måtte finnas till idrottsliga lekar. Men det får icke helt öfverlätas åt ungdomen själf att organisera och finansiera ett dylikt företag. I idrottsföreningarna böra hvarje intresserad man och kvinna låta inskrifva sig, icke för att aktivt deltaga, men för att uppmuntra, hjälpa och ekonomiskt stödja. Kunde idrottsintresset så uppsluka hela vårt folk, då hade vi råd att underhålla icke blott en tränare och instruktör utan många. När därpå budkafeln går landet rundt om samling i vårt vackra Stadion till hållande af årliga nordiska sommarspel och idrottsmän infinna sig i tusental med representanter från alla landets socknar, först då kan man säga, att det stora slaget är vunnet. Hvem skall taga initiativet till en genomgripande nyorganisation?"

1. Fransmannen Mac Miche, som tog 1:a pris i 6-metersklassen. 2 o. 3. ombord på pressbåten Saga. A. Blomberg foto.

Spalten om böckerna.

ET SORJES I VÅRA DAGAR rikligare än någonsin för ett populärt meddelande af tidsenliga sanningar, antingen de tillhöra de vetenskapliga rönerna eller de nygjorda etiska upptäckterna. Fru Gurli Hertzman-Ericson, som säges vara en mycket omycket författarinna, har i en nyligen utgifven bok med titeln Konsulns döttrar på ett synnerligen lättfattligt sätt tagit till orda för en modern uppfostran med vetenskaplig sexuell upplysning för flickor på möjligast tidiga stadium, unga mäns bevarande åt renheten och enkvinnasidealet genom en smakfull rumsdekorerings med Botflicelliska madonnor och Venus Milo, allt enkelt, praktiskt och efterföljansvärdt. Det hela avslutas med fritt äktenskap, i sinom tid besegladt genom borgerlig vigsel. Bokens välmening är höjd öfver allt tvifvel. I enskilda detaljer finnas goda ansatser till en underhållande berättarestil, men som helhet är skildringen löst sammanfogad och fragmentarisk. Felet kunde möjligen tillskrivas brådskan. I annat och betänkligare fall brist på förmåga af överblick. Bokens mest sympatiska innehåll är de skisserade karaktärsbildningarna, som utmärka sig för en berömvärd sträfvan efter vidhjärtad människoanalys utan förryckande partisynpunkter.

Ett annat slag af popularisering af betänkligare art förefinnes i romanen Skapelsen af Otto Witt. Boken handlar om en naturvetenskapsman med frisinnadt religiös lifsåskådning och en ateistisk filosof lydande det smakfulla namnet Wilén. Filosofen och naturvetenskapsmannen föfla om ynnesten hos en underbart skön kvinna Sina Wosloff. Sina har från början skänkt sitt hjärta åt naturvetenskapsmannen, hvars fack är astronomi, men hotas under berättelsens lopp att bli snärjd i Wiléns garn. En lycklig upplösning nås dock genom en uppenbarelse från andevärlden, förmedlad af Sinas föregående inkarnation, ett underbart kvinnoväsen, som ett oräknadt tusendtal af år sväfvat i rymden på en privat himlakropp, och därifrån till nytta och nöje för senare tiders jordevarelser studerat vår planets genesis. Genom hennes undervisning blir den ateistiske filosofen öfverbevisad om så skenbart oförenliga ting som Generatio Spontanea, bibelns skapelsehistoria och syndafall. Författaren nekar sig som det synes, ingenting. I sista kapitlet slutligen, låter han den hypnotiserade astronomen hålla ett föredrag om hur religioner uppstå, inför hvars oemotståndliga beviskraft Wilén, om än inte läsaren, mister den sista skymten af sin skepsis och öfvergår till författarens privata religion: en blandning af kristnad panteism, Nietzscheanism och symbolism. Den underliga boken är synnerligen utblottad på litterära förtjänster och kan endast väcka intresse genom författarens förvånande öfvertygelsekraft och tydligen varma apostlanit.

Storhamnsprästen heter en karaktärsfull debutbok af en författare, som man med tiden bör kunna vänta goda ting af. Daniel Berg har redan nu i sina mindre noveller om skärgårdsfolk gifvit nästan fullfärdiga ting. Bokens längsta berättelse, som ger samlingen dess namn, röjer tydligen nybörjaren. Skildringen har äfven här ställvis en viss kärft och medryckande kraft, men det skönjbara verklighetsunderlaget är inte som helhet konstnärligt omsmält och berättelsen nedsjunker här och där till en referatliknande redogörelse.

En annan debut En fiol och en

kvinn och andra historier af Karl Östman har något släkttycke med den föregående. Karl Östmans små novellartade utkast äga dessutom till form som innehåll en våldsam, nästan eruptiv kraft, som saknas i Storhamnsprästen med dess närliggande ämnesval. De uppbäras af ett intensivt socialt patos, som utslungar sina anklagelser likt svidande piskrapp. Författaren har emellertid äfven andra och verkare toner på sitt instrument. Han kan berätta om fattig-ungdomens korfa och hefta kärleksvär, gammelmännens drömmar och skogsdjurens ögon, som söka människan. Han har inte alltid det rätta handgreppet, sådant kommer ju med tid och öfning, men han tycks ha det rätta hjärtelaget för en diktare.

Martin Koch: Vattendroppen, och Hasse Z: Konfektmakare Hansens issskåp lämpa sig till sommarlektyr för badortspatienter eller andra, som af läkare blifvit tillrädda att afhålla sig från uppskakande själsrörelser. De som dessa böcker skänka äro lindriga och välgörande, ity att de, dock icke omåttligt, reta skrattnuskelnerna. Vattendroppen intagen i tillräckligt stora kvantiteter torde dessutom icke ofördelaktigt inverka på eftermiddags-sömmen. Det betyder inte, att den är dåligt skriven. Den är alltför väl skriven, och den innehåller redogörelsen under ett års tid för en svensk goodtemplarloges månatliga samkväm, afgifven under form af protokoll af Albertina Boman, sekreterare enligt uppfattning.

Ejnar Smith debuterade för ett par år sedan som dramatisk författare med skådespelet Erlingsnäs. Redan detta förstlingsarbete väckte uppmärksamhet och spelades med framgång på skilda scener. I Erlingsnäs märktes emellertid ännu författarens kamp med sitt stoff och en påverkan af höga förebilder, som i längden kunde inneburi en fara. I det under vårens lopp utkomna skådespelet Adrian van der Werf visar sig Ejnar Smith som en fullfärdig och originell författareindividualitet, och med ett välde öfver det rent tekniska, som imponerar. Om en förebild skulle sökas till det nya och fullt själfständiga verket, vore det snarast i det franska, klassiska dramat, hvars föreskrifna enheter: tidens, rummets och handlingens här noga iakttagas. Handlingen är historisk och omfattar en dag i den af spanjorerna ansatta protestantiska staden Leydens belägring. Van der Werf, stadens borgmästare, är en Corneillesk hjälte sedd med modern uppfattning, en man, som i konflikten mellan det allmännas, fosterlandets och religionens kraf och privallifvets känslor och intressen offerar sitt eget till sista blodsdroppen och till ende sonens lif, men som i ett ögonblick af mänsklig svaghet söker rädda älsklingsbarnet, det sista bandet med det jordiska. Vid sidan af den dominerande och mäktiga gestalten af Adrian van der Werf äro de öfriga handlande personerna klart och starkt tecknade, främst de båda döttrarna, mågen och hustrun. Inte en betydelslös rad förekommer i detta koncentrerade drama om mänsklig storhet och mänskliga lidelser.

Det är inte till förmån för författaren af skådespelet Fru Elsa, Olof Bruno, att hans verk ställes vid sidan af det nyss omnämnda. Fru Elsa är en synnerligt naiv dramatisk debut, i hvilken författaren tror sig lösa en ömtålig fråga, den om en gift kvinnas ansvarsskyldighet för sitt föregående. Naturligtvis klagör han ingenting utom sin egen oförmåga. Förmildrande omständigheter för denna litterära ungdoms-

svaghet saknas i det närmaste. Det skulle då vara behandlingen af språket, som har en viss fadd naturlighet.

I den första af sina Legender och berättelser låter Carl af Ugglas de fallna människorna i lustgården begära af Herren Gud en nådeskänk till tröst och lisa i den plåga, som för syndens skull måste bli deras loff. Då sände Gud öfver människorna två hvitglödande gnistor, som borrhade sig in i deras bröst, ända till deras hjärtan. Människorna förbannade Gud för smärtan af de brännande gnistorerna, som ingen stund skänkte dem ro eller hvila. Men Gud hade skänkt gnistorerna i deras hjärtan på det de alltid måtte minnas sitt ursprungs storhet och tråna därefter. Och plågan, som gaf trånad blef den kraft, som gjorde människorna till hjältar och segrare mot deras vilja, ty med hufvudet sänkt mot jorden upphörde de aldrig att bittert klaga öfver sin loff. Den sista legenden Lofsången berättar om den helige, som till svar på sina fromma böner blifvit förunnad nåden att på sin kropp bära Kristi fem brännande sårmärken. Under det smärtan stinger honom, prisar han Gud, som genom lidandet beseglade honom med de stora gärningarnas insegel och fyllt hans bröst med sin oändlighet. De hvita gnistorernas påtvungna smärta har genom frivilligheten förvandlats i ljufhet. Människan har återlöst sig själf. I en annan af legenderna uttryckes samma tanke genom orden: "Lifvet hatar våra hjärtan. Och med blott ett köper man sitt hjärta fritt: med dess eget blod." Det är tanken på denna hjärtats eller själens återlösnings, som utgör den djupa enheten i bokens olika berättelser. Människan kan nalkas den, men bunden i kroppslighet når hon aldrig dess fullbordan. I berättelsen Odet och stjärnorna förlorar en man i ett ögonblicks rusigt vanvett sin under årtal mödosamt tillkämpade seger öfver "lifvet". "De odödligas konst skulle jorden aldrig lära", men i själfva förnedringens ögonblick når han genom att ödmjukt erkänna sig besegrad ett steg högre, närmare det onåbara. Ty detta är det, som vi innerst vilja, det som ligger längre bort än de hvita gnistorernas påtvungna smärta, men också än den frivilliga själfåterlösande smärtan, som ännu söker och kämpar. Det länge onåbara, som vi till sist skola nå, möter oss ännu blott i vår längtan, i "det mänskligas längtan upp öfver det mänskliga", i önskan "att känna som i ändlig försoning alla oförenliga motsatser och allt man burit brustet inom sig själf, sköljas bort till hvila i det, som ensamt är stort och ensamt är heligt: tystnaden och ändlösheten."

Carl af Ugglas har redan i föregående verk gjort sig till tolk för den indiska visdom, som är kärnan i denna förkunnelse, och till hvilken den religiösa tanken hos oss i sin utvecklingsgång alltmärasyns närma sig. Den blå skuggan, författarens näst föregående verk, behandlade samma tema. Boken ingaf vid genomläsningen med allt erkännande för dess vackra litterära förtjänster en känsla af otillfredsställelse, som väl närmast berodde på vanskligheten för författaren att samtidigt lösa två så vidt skilda uppgifter som religionsfilosofens och novellistens. I den nya boken har detta lyckats så nära som det förefaller möjligt. Aldrig har Carl af Ugglas som diktare och tänkare nått större klarhet och konstnärlighet än nu, och den vunna segern öfver svårigheter, som skulle trotsat medelmåttiga krafter, skänker åt den sista boken en fullbordandets ro, som meddelar sin stämning också åt läsaren. GERTRUD ALMQVIST.

